

Anmeldelser.

Jordens Erobring. Redigeret af Aage Krarup-Nielsen. Skrevet af Kaj Birket-Smith, Knud Rasmussen, Ejnar Storgaard, P. Tuxen og Aage Krarup-Nielsen. (6 Bind, hvert paa ca. 400 Sider, talrige Kort og Illustrationer). Chr. Erichsens Forlag. København 1930—31.

Det vil være rimeligt at omtale hvert af de 6 Bind af dette store Værk særskilt. De er meget forskellige, da hvert enkelt Bind i høj Grad er præget af sin Forfatter.

Første Bind, skrevet af Aage Krarup-Nielsen, bærer Titlen: „Jordomsejlinger og Sydhavstogter“. Efter at der først er givet en meget kortfattet Redegørelse for Verdensbilledet gennem Tiderne, berettes om Magellans Rejse, spanske Sydhavstogter, engelske Jordomsejlinger, Hollændernes Rejser, om Dampier, Bougainville og James Cook, for blot at nævne nogle af de Emner, der falder ind under dette Binds Ramme. Der kunde vælges mellem to Fremgangsmaader ved Behandlingen af saa uensartet Materiale som det nævnte, enten kunde Stoffet være ordnet efter Tidspunkterne for Rejserne, eller man kunde have faaet Beretning om hvert større Omraades Opdagelseshistorie for sig. Men hverken den kronologiske eller den geografiske Ordning af Stoffet er gennemført. Resultatet er blevet en Bog, der er meget fornøjelig at læse. Beretningen er krydret med Fortællinger om alle de bizarre og dramatiske Begivenheder, der nu engang hører med til Opdagerfærd i ukendte Lande. Som Avisartikler vilde de enkelte Afsnit være fortræffelige, og Overskrifterne kunde lige sættes ind i et københavnsk Dagblad: „Paa Krydstogt efter ukendte Øer“, „Hvad der hændte Cook's andet Skib“, men Omridsene af Jordens Erobringshistorie i disse Egne træder kun svagt frem ved Læsningen.

Vil man finde noget i Bogen om en bestemt Kystegns eller Øgruppes Opdagelseshistorie, maa man lede længe, dels paa Grund af det manglende Stednavneregister (Register over Personerne findes i 6. Bind), dels paa Grund af den noget løse Ordning af Stoffet. Bindet

afsluttes med nogle Afsnit om Dybhavsforskningen, Dana's Togt og Eckeners Færd med Luftskib.

Andet Bind, der er skrevet af Ejnar Storgaard, omhandler Opdagelsesrejser i Afrika. Her er Stoffet ordnet kronologisk, dog saaledes, at det sidste Aarhundredes Opdagelsesrejser, der gradvis afslørede de geografiske Forhold i den vældige Verdensdels Indre, er samlet efter topografiske Synspunkter: „Nigeren—Tombouctou—Tchad“. „Livingstone“. „Ved Nilens Kilder“. „Sahara og Sudan“. Det er en livligt skrevet Bog, populær og med alle de faktiske Oplysninger, der med Billighed kan forlanges.

Tredie Bind, der behandler „Opdagelsesrejser og Togter i Asien. 1. De indiske Lande“, er skrevet af Professor Poul Tuxen. Man faar her en særdeles fyldig Beretning om det, man kunde kalde den ældre Opdagelseshistorie. Selve Opdagelsestogterne træder næsten i Baggrunden, mens Hovedsagen synes at være en Skildring af de indiske Samfundsforhold og religiøse Forhold, eller rettere af den Maade, hvorpaa de for Inderne fremmede Folk, Europæere, Kinesere og Arabere opfattede disse Forhold. Paa Side 269 er man derfor kun naaet til Vasco da Gama; paa S. 381 staar der, at en Fremstilling af det sydlige Asiens Opdagelseshistorie passende kunde sluttes med Vasco da Gamas Død. Bagindiens Opdagelseshistorie er slet ikke omtalt, og dog er et af Hovedværkerne for dette Emne (Clifford: Further India) citeret i Litteraturlisten. Navne som Lagrée, Garnier, Mouhot er slet ikke nævnt.

I Bind 4 „Opdagelsesrejser og Togter i Asien. 2. De mongolske Lande“, skrevet af Aage Krarup-Nielsen, venter man derfor at se Bagindien fyldigt behandlet, men det sker ikke. Derimod behandles „Niebuhrs Rejse gennem det lykkelige Arabien“ her, skønt dette Bind fortrinsvis skildrer Rejser i Nord- og Midtasien. Man aner, at der ikke er rigtig Plan i Foretagendet, foruden af mange andre Forhold bekræftes dette derved, at en dansk Opdagelsesrejsende i Arabien, Barclay Raunkjær, end ikke er nævnt, og ved, at Ferdinand v. Richthofens Rejser i Kina færdigbehandles paa 4 Linier. Bortset fra den mangelfulde Disposition er Bindet velskrevet.

Bind 5, „Den nye Verden“ af Kaj Birket-Smith, er livligt skrevet og meget instruktivt, her har man virkelig Følelsen af, at alt er sat rigtigt paa Plads, uden at det er gaet ud over Værkets Popularitet.

Som Afslutning paa Værket kommer Bind 6, „Polarforskningens Saga“ af Knud Rasmussen. Med Spænding og Interesse følger man denne Fremstilling af nogle af de interessanteste Kapitler i Jordens Udforskningshistorie. Gang paa Gang har man Indtrykket af Forfatterens nære Tilknytning til det Stof, han behandler. Man læse f. Eks.

Skildringen af det Indtryk, Nansens Færd over Indlandsisen gjorde paa Drengene i Jacobshavn.

„Jordens Erobring“ som Helhed er et uensartet Værk, der rummer baade svage og fortrinlige Partier. Det er helt igennem populært skrevet, og Emnet vil altid interessere. Man kan tage et hvilket som helst af Bindene frem en Aften i en ledig Stund og faa et interessant Samvær med en af de gamle eller nye Erobrere af Jorden. Skønt stort af Omfang og bredt anlagt prætenderer Værket vel ikke at være en Haandbog, hvor alle detaillerede Oplysninger kan faas. Men det bør siges, at det heller ikke egner sig til at være Oplysningsbog i Biblioteker o. l. paa Grund af de Mangler, der, som nævnt, er fremtrædende ved enkelte af Bindene. Stoffet er uoverskueligt ordnet, og for flere Omraaders Vedkommende er Opdagelseshistorien slet ikke, eller dog kun ganske overfladisk behandlet.

Det maa undre, at Forlaget ikke har sat en Ære i at gøre det typografiske Udstyr af Værket bedre end Tilfældet er. Der er en Vrimmel af baade rettede og urettede Trykfejl. Har der skullet spares paa Udgifter til Korrektur? Valget af Illustrationer er godt, og der er mange af Billederne, der understøtter Fremstillingen i Teksten. Saa meget mere irriterende er det, at Reproduktionen adskillige Steder lader meget tilbage at ønske.

J o h s. R e u m e r t.

Henning Haslund-Christensen: Jabonah. (230 S., 18×25 cm, talrige Tavler, 1 Kort). Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag. København 1932.

I Marts 1923 afrejste en Flok unge danske Mænd under Ledelse af Lægen Carl Krebs til Mongoliet for at gundlægge en dansk Koloni og oprette en Forsøgsfarm og en Handelsstation.

En af Deltagerne i dette Foretagende, Løjtnant Haslund-Christensen, kom senere paa store Rejser i Centralasien, dels som Hedins Medarbejder og dels paa egne Handelsrejser og Forskningstogter. Først i 1931 vendte han tilbage til Europa for at komme sig efter et Ulykkestilfælde i Himalaya. Under sin Rekonvalescens skrev han saa ovennævnte Bog, hvori han har fortalt om en Del af sine Oplevelser indtil Aaret 1926.

Resultatet er blevet en Berigelse for den danske Rejse-Litteratur. Bogen er særdeles velskrevet, sat op med et betydeligt artistisk Instinkt, livlig og underholdende, en Oplevelse fra først til sidst.

Men set fra et Forsknings-Synspunkt ligger Bogens Kærne alligevel et helt andet Sted. Haslund-Christensen synes nemlig at have en